

Силабус курсу

Правовий практикум

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань 08 «Право»

Спеціальність 081 «Право»

Освітньо-професійна програма «Право»

Дні занять:

Консультації:

Рік навчання: 2, семестр: 3

Кількість кредитів: 5. Мова викладання: українська

Керівник курсу

к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права

Мар'яна ВЕРБИЦЬКА

Контактна інформація

vmv_353@ukr.net, +380678104171

Опис дисципліни

Навчальна дисципліна «Правовий практикум» охоплює опанування слухачами навичок складання процесуальних документів у галузях господарського процесу, адміністративного судочинства, процедур, передбачених у сфері притягнення до адміністративної відповідальності, та складення заяв до ЄСПЛ. Слухачі вивчають також загальні правила ділового мовлення, особливості юридичної техніки, структуру процесуальних документів залежно від суб'єкта їх створення та призначення тощо. Дисципліна має, переважно, прикладний характер і готує фахових юристів, які готові приступати до реальних завдань на практиці.

По завершенню вивчення дисципліни «Правовий практикум» слухачі здобувають знання щодо мистецтва складання процесуальних документів з одночасним поглибленням теоретичних знань та ліквідації можливих прогалин матеріалу дисциплін «Господарсько-процесуального права», «Господарського права», «Адміністративного судочинства», «Адміністративного права», «Адміністративно-деліктного права».

Структура курсу

Години (лек. / практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 1	1. Юридичний документ як носій правової інформації	Осягнути поняття, види юридичних документів, особливості процесуальних документів	Тести, опитування, есе
2 / 1	2. Мова юридичного документа	Проаналізувати різні види мовлення, особливості ділової мови, окремі аспекти мовлення в юридичних документах	Тести, опитування, есе
2 / 2	3. Юридична техніка та методика складання процесуального документа	Опанувати технічні прийоми складання актів правозастосування	Тести, опитування, есе
6 / 4	4. Специфіка створення господарсько-процесуальних документів	Проаналізувати види господарських процесуальних документів, їх структуру, особливості складання. З'ясувати особливості подання заяв, клопотань, скарг у господарському судочинстві	Тести, опитування, практичні завдання
6 / 4	5. Специфіка створення процесуальних документів в адміністративному судочинстві	Проаналізувати види адміністративних процесуальних документів, їх структуру, особливості складання. З'ясувати вимоги до подання заяв по суті справи, заяв з процесуальних питань тощо	Тести, опитування, практичні завдання
6 / 4	6. Юридична техніка процесуальних актів у справах про адміністративні правопорушення	Проаналізувати види процесуальних документів у справах про адмінправопорушення, їх структуру, особливості складання	Тести, опитування, практичні завдання
6 / 4	7. Юридична техніка складання та подання заяви до ЄСПЛ	Дослідити зразки заяв до ЄСПЛ, проаналізувати основні помилки, які допускаються при поданні таких заяв, проаналізувати структуру рішень ЄСПЛ, стиль та порядок викладання, з'ясувати проблемні аспекти перекладу рішень ЄСПЛ	Тести, опитування, практичні завдання

Рекомендовані джерела інформації

1. Administrative Officers' Tort Liability / Kenneth Culp Davis. MICHIGAN LAW REVIEW, 1956. 234 p.
2. Barry Cushman Formalism and Realism in Commerce Clause Jurisprudence. 67 U. Chi. L. / URL: https://scholarship.law.nd.edu/law_faculty_scholarship/283/.
3. Doing Away with Tort Law / Stephen D. Sugarman. P. 558-663 / file:///D:/Admin/Downloads/fulltext.pdf.
4. Edward A. Adler Business Jurisprudence *Harvard Law Review*, Vol. 28, No. 2 (Dec., 1914), pp. 135-162 (28 pages). URL: <https://doi.org/10.2307/1325998>.
5. UN Draft Universal Declaration on the Independence of Justice (“Singhvi Declaration”) (referenced by UN Commission on Human Rights, resolution 1989/32). URL: <http://icj.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2014/03/SR-Independence-ofJudges-and-Lawyers-Draftuniversal-declaration-independence-justice-SinghviDeclarationinstruments-1989-eng.pdf>.
6. Verbitska M., Mentukh N., Shevchuk O., Kuz T. Ensuring Information Security: Comparative Legal Aspect. *Central European Management Journal* Vol. 31 Iss. 3(2023). P. 74-87 (scopus).
7. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт.; за заг.ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 320 с.
8. Адміністративний процес України (у схемах): навчальний посібник / М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми: Сумський державний університет, 2019. 108 с.
9. Артикуца Н. В. Мова права та її вивчення студентами юридичних спеціальностей у вищих навчальних закладах України URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/74329/46Artykutsa.pdf?sequence=1>
10. Бандурка, О. М. Адміністративний процес України: монографія. Харків: ХНУВС-Майдан, 2019. 422 с. [http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7669/Bahd urka_admin_proces_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7669/Bahd%20urka_admin_proces_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
11. Бевзенко В. М., Смокович М. І. Адміністративний процес України: теорія, практика. К.: Дакор, 2022, 500 с.
12. Бойко В. Я. Зразки процесуальних документів в господарському та адміністративному судочинстві. К.: Дакор. 2018 рік. 256 с.
13. Брегін Т. В. Засоби юридичної техніки. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи*. К., 2019. С. 30-33.
14. Вербіцька М. Деякі аспекти правової природи та укладення мирової угоди в господарському процесі *Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць*. Вип. 1. 2017. С. 61-66
15. Вербіцька М. Заборона свавілля суб’єктів владних повноважень крізь призму практики ЄСПЛ. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 16-17 квітня 2021 р.* Тернопіль: Університетська думка, 2021. С. 56-58.
16. Вербіцька М. Захист суб’єктів господарювання в адміністративному судочинстві у спорах щодо включення підприємств до переліку ризикових платників податків. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід».* (м. Тернопіль, 28 квітня 2023 р.), ЗУНУ, 2023. С. 42-45.
17. Вербіцька М. Особливості адміністративної відповідальності за порушення правил виховання собак. *Матеріали круглого столу «Виклики правничої професії в умовах воєнного стану».* (м. Харків, 08 жовтня 2022 р.). Харківський нац. Педагогічний ун-т ім. Г. Сковороди, 2022. С. 28-31.

18. Вербіцька М. Укладення мирових угод в апеляційному, касаційному провадженнях у господарському процесі та на стадії виконання судових рішень *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 1 (13). 2018. С. 124-130.
19. Вербіцька М. В. Деякі аспекти оскарження постанови про притягнення до адміністративної відповідальності. *Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 32-36.*
20. Вербіцька М. В. Деякі аспекти судового захисту прав суб'єктів господарювання під час воєнного стану в Україні. *Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Російсько-українська війна: право, безпека, світ», м. Тернопіль, Західноукраїнський національний університет, 29-30 квітня 2022 р. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. С. 46-49.*
21. Вербіцька М. В. Забезпечення позову у господарському й адміністративному судочинстві: порівняльно-правовий аспект (частина перша). *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 2 (34). 2023. С. 92-97.
22. Вербіцька М. Деякі аспекти притягнення до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції: Право в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи, м. Тернопіль, 12 травня 2023 року. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. С. 31-36.*
23. Вербіцька М., Балик В. Деякі аспекти розгляду справ з приводу рішень, дій чи бездіяльності органу державної виконавчої служби, приватного виконавця в адміністративному судочинстві *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 4 (28). 2021 С. 25-31.
24. Вербіцька М., Боднарчук Л. Суб'єкт владних повноважень як позивач в адміністративних справах. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 4 (28) 2021. С. 31-38.
25. Вербіцька М., Гнатів М. Деякі аспекти юридичної відповідальності за правопорушення, пов'язані із незаконним поводженням із вогнепальною зброєю в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 1 (25). 2021. С. 33-40.
26. Вербіцька М., Гоголь А. Деякі аспекти запровадження електронного суду в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 1 (21) 2020 С. 52-58.
27. Вербіцька М., Івах М. Оплатне вилучення майна у воєнний час. *Наукові записки. Серія: Право*. Випуск 12. 2022. С. 201-205.
28. Вербіцька М., Росоляк О. Адміністративні процедури у сфері господарської діяльності «Порівняльно-аналітичне право». 2017. №. 3 С. 151-153 [Електронний ресурс]. Режим доступу до журналу: www.pap.in.ua
29. Вербіцька М., Семенюк В. Межі адміністративної юрисдикції: спірні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3 (2020). С. 200-203.
30. Вербіцька М. В. Деякі аспекти оскарження постанови про притягнення до адміністративної відповідальності. *Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 32-36.*
31. Вербіцька М., Ботвинник В. Електронні докази як новий вид доказів у адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск 1 (21) 2020. С. 48-52.

32. Вербіцька, М. В., Блащак А. Експерт у галузі права як учасник в адміністративному судочинстві. *Права людини в Україні: минуле, сьогодні, майбутнє: тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф.* Харків, 10 груд. 2021 р. С. 187-189.
33. Господарський процес: навч. посіб. / В. А. Кройтор, О. В. Синегубов, О. Г. Бортнік, О. Л. Зайцев, О. Є. Кухарев ; Харків. нац. ун-т внутріш. справ ; за заг. ред. В. А. Кройтор. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 326 с.
34. Господарський процес: підручник. / Світличний О. П. Вид. 2, перероб. і доп. К.: НУБіП України, 2018. 342 с.
35. Грудницька С. М., Чижмарь К. І., Петков С. В. Зразки процесуальних документів у господарському провадженні. Листи, скарги, заяви, відзиви на позовні заяви, оскарження судових рішень. 2018. 80с.
36. Дьордяй В. І. та ін. Адміністративно-деліктне право: навч. посібник. Ужгород, 2020.
37. Журавльов Д.В. Бесчастний В.М. Грудницька С.М. Процесуальні документи: цивільні, господарські, адміністративні, кримінальні. К.: ЦУЛ, 2020. 232 с.
38. Іванюта Н. В., Ніколенко Л. М. Господарське процесуальне право: підручник. К.: Дакор, 2020. 276 с.
39. Колпаков В. К., Гордєєв В. В. Адміністративно-деліктний процес: навч. Посібник. Х.: Харків юридичний, 2019.
40. Комзюк А. Т. Адміністративно-деліктне право: деякі актуальні проблеми формування. / Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Харків, 2020. С. 33-352.
41. Лагодич Т. П. Правотворча помилка як результат недотримання вимог юридичної техніки *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи*. К. 2019. С. 94-98.
42. Методика складання процесуальних документів та їх основні якості URL:https://stud.com.ua/9717/pravo/metodika_skladannya_protsesualnih_dokumentiv_v_osnovni_yakosti
43. Миколенко О. М. Функції адміністративно-деліктного права (теоретико-правовий аспект). Дис. на здоб наук. д-ра юрид. наук Одеса-Запоріжжя, 2018.
44. Мінкова О. Г. Методичні рекомендації щодо змісту та організації поточного і підсумкового контролю їх знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Документальне супроводження юридичної діяльності» Мелітополь, МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2019. 65 с.
45. Мова української юриспруденції: навч. посіб. / В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, О. А. Лисенко та ін. Харків: Право, 2020. 330 с.
46. Науково-практичний коментар Господарського процесуального кодексу України / За ред. Короєда С.О. Вид-во «Центр навчальної літератури», 2019. 400 с.
47. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. Станом на 02.09.2019 р. / Під ред. Д. Журавльова. К. Вид «Професіонал». 2019. 416 с.
48. Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за грудень 2020 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/VSS00561?an=1>
49. Оскарження постанови по справі про адміністративні правопорушення. 2017. URL: https://lviv.gp.gov.ua/ua/lvdovinf.html?_m=publications&_t=rec&id=209784.
50. Остапенко О. І. та ін. Адміністративне право України (загальна частина): навч. посіб. Львів: СПОЛОМ, 2021. 616 с.
51. Остапович В. П., Кихтюк Р. М. Правові засади процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві. Видавничий дім «Гельветика». 2020. ISBN: 978-966-992-158-1. URL: <https://oldiplus.ua/rus/pravo/pravovi-zasadi-procesualnogo-statusu-storin-y-administrativnomu-sudochinstvi/>

52. Партико З. В. Основи редагування: у 2 книгах. Кн.1.: підручник. К.: Ліра-К, 2020. 332 с.
53. Писаренко Н. Б. Засади адміністративного судочинства (сучасний український контекст): монографія. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/599/3/Zasadi%20administrativnogo%20sdochinstva_vnutri.pdf
54. Рожнов О. Судочинство в господарських судах: навчальний посібник. Харків, 2023. Електронне видання, 200 с.
55. Системи автоматизованого перекладу. URL: http://www.informatuka.info/lesson_14.php
56. Судовий розгляд справ про адміністративні правопорушення: навч.-метод. посібн. для студентів 1 курсу факультету правосуддя другого (магістерського) рівня галузь знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад. В. В. Зуй. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2016. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12310/1/NMP_174.pdf.
57. Ясинок М.М. Господарський процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Алерта, 2018. – 500 с.

Законодавство

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція від 01.01.2020, підстава – 27-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Господарський процесуальний кодекс України, 6 листопада 1991р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1798-12>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
4. Кодекс України з процедур банкрутства. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122.
6. ДСТУ 4163:2020 «Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів». URL: <http://document.vobu.ua/doc/6310>.
7. Про виконавче провадження: Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.
8. Про державну таємницю: Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.
9. Про доступ до публічної інформації: Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
10. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
11. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#top>.
12. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст.2056.
13. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.
14. Про інформацію: Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
15. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12/card2#Card>.
16. Про судовий збір: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>
17. Про судоустрій і статус суддів: Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

18. Про третейські суди: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>.

Інтернет ресурси:

1. <http://rada.gov.ua> – Законодавство України
2. <https://ccu.gov.ua> – Конституційний Суд України
3. <http://echr.coe.int> – Європейський суд з прав людини
4. <https://supreme.court.gov.ua> – Верховний Суд
5. <https://reyestr.court.gov.ua> – Єдиний державний реєстр судових рішень

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4
20%	20%	20%	40%
1. Усне опитування, під час заняття (4 теми по 10 балів = 40 балів). 2. Письмова робота (складання проєктів документів) = 60 балів.	1. Усне опитування під час заняття, (3 теми по 10 балів = 30 балів). 2. Письмова робота (складання проєктів документів) = 70 балів.	1. Активна участь у тренінгах, презентації та самопрезентації = 20 балів. 2. Написання КПЗ, на основі сформованих індивідуальних завдань = 50 балів. 3. Захист КПЗ = 30 балів.	1. Тестові завдання (25 тестів по 2 бали за тест) – макс. 50 балів. 2. Завдання 1 – макс. 25 балів. 3. Завдання 2 – макс. 25 балів.

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо

FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом